

Intervju: Wolfgang Petritsch, High Representative for BiH0pasnost po Bosnu je preseljena

*Visoki predstavnik međunarodne zajednice Wolfgang Petrič, o
mogućnosti uvlačenja BiH u konflikt*

8. oktobar 2001.godine

Posle napada na Njujork i Vašington, Bosna je opet postala tema, ovoga puta u kontekstu delovanja međunarodnih, a posebno islamskih terorističkih i ekstremističkih organizacija. Pojavile su se spekulacije da je bin Ladin čak vlasnik pasoša BiH, dok nije bilo sumnje da je tokom rata Bosna bila domincil velikog broja dobrovoljaca iz islamskog sveta. Ove nedelje je i parlament BiH debatovao o terorizmu, naravno, s različitim viđenjima koja su iznele nekadašnje sukobljene strane. Jednima je bilo najvažnije da se ispita gde i kada su boravili saradnici bin Ladina kao što su to učinili neki poslanici srpske strane. Drugima je bilo neverovatno da o terorizmu uopšte mogu da raspravljaju oni čije postojenje je rezultat "najmračnijeg terorizma" (misli se na republiku Srpsku).

Na sarajevskim ulicama vide se plakati koji pitaju "dokle se može trpeti neprevda prema islamskom svetu" – od Bosne, Pakistana, Kosova pa sada do Avganistana. Jedan od namoćnijih ličnosti b-h političkog života, Haris Silajdžić u zajedničkom tekstu s Dejvidom Filipsonom iz Saveta za spoljnu politiku objavljenom u "Internationale Harald Tribune" konstatuje da je svetu potrebno američko vođstvo, ali i frustracije muslimanskog sveta američkom politikom, prvenstveno

“bazuslovnom podrškom izraelskoj strani”. Samo dan pre, SFOR je uhapsio dvojicu Arapa za koje se sumnja da bi mogli da imaju veze s terorističkim grupama dok je nekolicini Pakistanaca naloženo da napuste zemlju. Ministar unutrašnjih poslova najavio je da bi u Bosnu mogla da dođu I 72 Avganistanca. O svemu ovome razgovaramo za “Danas” s visokim predstavnikom međunarodne zajednice Volfgangom Petričem u potrazi za odgovorom – može li Bosna da bude deo sukoba koji će nastati posle intervencije SAD u Avganistanu.

Danas: Vi ste formirali jednu grupu za borbu protiv terorizma. Da li to znači da je teroristička opasnost realnost za Bosnu?

WP: Istog dana kada je došlo do napada ja sam razgovarao s premijerom Lagumdžijom i preporučio sam mu formiranje jednog operativnog tela od više ministarstava za borbu protiv terora. Međunarodne organizacije, OEBS i UN pomoći će, ali je važno da lokalne vlasti vode tu borbu. Važno je da jedna zemlja, poput Bosne, koja ima negativan imidž zbog rata, terora i veoma slabe državne organizacije, učini nešto hitno na tom planu. To već ide i to je veoma snažno podržao Sfora koji ovde ima 20 000 vojnika. SFOR suraduje sa lokalnim vlastima i policijom.

Danas: Smatrate li terorističku pretnju ozbiljnom za Bosnu. Kako ti napadi u Americi mogu da utiču na situaciju u Bosni?

WP: Šest godina posle rata ne bi mogle odmah da se primete opasnosti, ali ostaje pitanje stranih dobrovoljaca koji su tokom rata ratovali na bošnjačkoj strani . To pitanje je trebalo da bude rešeno Dejtonom. Tada je prevideo povlačenje svih stranih trupa, uključujući paravojne i dobrovoljačke formacije. U velikoj meri, to se ostvarilo, ali su pojedinci ostali. Oni su postali bosanski državljani, delimično pod nerazjašnjenim okolnostima. Te okolnosti sada moraju da se razjasne. Pored toga, usled slabe granične kontrole, postoje velike mogućnosti da ilegalni emigranti dođu u Bosnu, a onda dalje na Zapad. Tu mogu da budu i kriminalni i teroristički elementi. Sada je formirana Državna granična služba, i pokriva,

skoro celu granicu BiH. Takođe se radi na uvođenju novih zakona i tehnologija elektronske kontrole nad ličnim dokumentima. To bi trebalo sledeće godine da bude gotovo. Bosna sama nije cilj da bi neko iz privrednih razloga u nju došao. Ona postaje tranzitna zemlja za Evropu i zato je ona jedan evropski problem.

Danas: Poslednjih dana u gotovo svim svetskim novinama čitali smo da su ljudi Osama bin Ladina bili aktivni tokom rata u Bosni. Da li ste to ispitivali I kavi su vaši nalazi?

WP: To ne možemo niti da potvrdimo, niti da demantujemo. Tokom rata nije bilo nikakvog istinskog beleženja ko dolazi i ko napušta zemlju. Ali, razumljivo, sve ondašnje vlasti su te tvrdnje ozbiljno uzele. Sada traju istrage da bi se sve sumnje ispitale i utvrdile prave činjenice. Bosansko-hercegovačke vlasti su uspostavili komisije koje rade reviziju državljanstava izdatih u poslednjih godina.

Danas: Sfor je nedavno uhapsio tri osobe za koje sumnja da bi bile povezane s međunarodnim terorizmom. Ministar unutrašnjih poslova je izjavio da je mogućan dolazak desetina Avganistanaca u Bosnu. Da li su to signali da Bosna može biti uključena u predstojeći konflikt?

WP: Istina je da su SFOR I lokalna policija uhapsile više osoba, ali još nije utvrđeno u kojoj relaciji oni stoje prema međunarodnim teroristističkim organizacijama. To će biti utvrđeno narednih dana. Što se tiče najave dolaska Avganistanaca, ti tragovi se prate, ali nema nikakvih pozitivnih ili negativnih nalaza. Činjenica je da međunarodne agencije, SFOR, UN I lokalne vlasti, pažljivo prate šta se dešava. Opasnost da Bosna kao zemlja s pretežnim muslimanskim stanovništvom bude uključena u sukob u mreži islamskih zemalja, je procenjena. Bosanska varijanta islama je evropska. Ne bih ocenio da je ovde velika opasnost od islamskog fundamentalizma. Na drugoj strani, privredni i socijalni problemi, besperspektivnost mladih vodi u radikalizaciju.

Jedna od varijanti radikalizacije je islamski fundamentalizam. Sprečavanje te radikalizacije vidim kroz integraciju Bosne u evropske vrednosti. Prvo, to je intenzivnija saradnja sve tri grupe u Bosni i jače povezivanje Bosne u evropski savez država.

Danas: Osobe koje su uhapšene pripadaju jednoj saudijskoj nevladinoj organizaciji za koju se u međunarodnoj štampi tvrdi da su u njoj ostali mudžahedinski borci iz rata, a koji sada nastoje da jačaju islamsku karakter Bosne. Šta znate o aktivnostima nevladinih organizacijama iz arapskog sveta?

WP: Postoji još uvek jedan veliki broj nevladinih organizacija iz arapskog sveta i islamskog sveta. Oni u velikoj meri ovde deluju veoma konstruktivno. U interesu tih samih organizacija jeste da jasno stave do zanja šta je ovde njihova funkcija. Njihov interes je da te organizacije ne budu zloupotrebljavane od strane njihovih saradnika.

Danas: Blizu Maglaja je poznato selo Bočinja. To je srpsko selo u kojem su živeli mudžahedini?

WP: Prošlog leta morao sam da potražim radikalno rešenje jer je postojala velika mogućnost sukoba srpskih povratnika i 35 mudžahedinskih familija koje su tamo došle ibile delimično ilegalno naseljene. Oni su bili pod duhovnim vođstvom izvesnog Abu Hamze. Abu Hamza je naturalizovani Bosanac jer se oženio jednom Bosanskom i stekao bosansko državljanstvo. On je rođen u jednom palestinskom izbegličkom kampu u Siriji, a ovde u Sarajevu je studirao. Tokom rata je bio u bošnjačkoj armiji. Mi smo u više tih porodica preselili u druge krajeve, ali su neke mudžahedinske porodice koje su legalno kupile kuće od srpskih porodica, mogle su da ostanu. Njih je sada sedam. Tu ima povremenih napetosti, ali je važno da ljudi razumeju različitost kultura.

Danas: To su ljudi koji su se borili na muslimanskoj strani tokom rata. Zbog tih činjenica kao i pojavljivanja na nekim mudžahedinskim paradama, u nemačkoj i francuskoj štampi pominje

se tadašnji predsednik Alija Izetbegović koji ih je, navodno, podržavao. Da li ispituјete i njegovu ulogu?

WP: Moram da podsetim da je bivsa Jugoslavija tada bila pod embargom na oružje UN i da se bošnjačka strana bila inferiorna u vojnom smislu u poređenju s hrvatskim i srpskim vojnicima. Probalo se da se u nuždi dobije pomoć s bilo koje strane. Islamska podrška imala je tada značajno mesto. Sada je rad okončan i sada je vreme da se razagnaju sve sumnje o događajima iz prošlosti da bi se išlo u jasnu budućnost.

Danas: Odnosni li se to i na gospodina Izetnegovića?

WP: Svako ko je dužan da tome doprinese, da se razjasni šta se događalo tokom rata, treba da to i učini. U vlastitom interesu oni treba da razjasne te stvari. To važi za sve tri nacije.

Danas: Bošnjački generali su sada u Hagu. Šta se dešava s Karadžićem i Mladićem?

WP: U poslednje vreme postoji promena kod sve tri grupe. Sve pokušavaju da što bolje sarađuju s Hagom. Bošnjački generali su manje ili više dobrovoljno otišli u Hag, jedan bosanski Srbin se sprema da dobrovoljno ode u Hag. Za Srbe u Bosni je od odlučujućeg značaja, budući da je usvojen zakon o saradnji s Hagom, da izruči optužene za ratne zločine. Time bi se definitivno uklonila senka kolektivne krivice koja se još uvek pojavljuje nad Srbima. Svi Srbi, sa obe strane Drine, ali pre svih ovde u Bosni imaju veliki interes da se oni nađu pred sudom.

Danas: Da li SFOR ne može ili neće da uhapsi Karadžića i Mladića?

WP: Ja vidim da, nažalost, postoji veliko razumevanje za Karadžića. Politika u Republici Srpskoj učinila je premalo da objasni ljudima koji su još uvek jednostrano informisani i veruju u ono što im neki političari ili mediji govore. I ovde mora da se desi ono što se sada u Beogradu u znatno većoj

meri dešava.

Danas: Ovih dana Karla del Ponte je proširila tužbu protiv Slobodana Miloševića na Bosnu i Hrvatsku. Mogu li napadi na Njujork i Vašington da utiču na poziciju Miloševića u Hagu, odnosno da pojačaju njegovu poziciju?

WP: Ovde su u pitanje dve različite stvari. U slučaju Miloševića to je bila politika koja je imala jak genocidni karakter, posebno ovde u Bosni. U drugom slučaju reč je o teškom kriminalnom aktu, masovnom ubijanju koji nema ništa zajedničko s kulturnim različitostima. Miloševićeva politika se vodila u istom kulturnom krugu za ostvarivanje politike "Velike Srbije". Opravdano je da je Milošević u Hagu, ali njegova uloga u Bosni i Hrvatskoj treba da bude razjašnjena, isto kao i uloga drugih političara – Tuđmana i Izetbegovića. Moramo tačno da utvrdimo uzroke ovog tragičnog sukoba i raspada Jugoslavije.